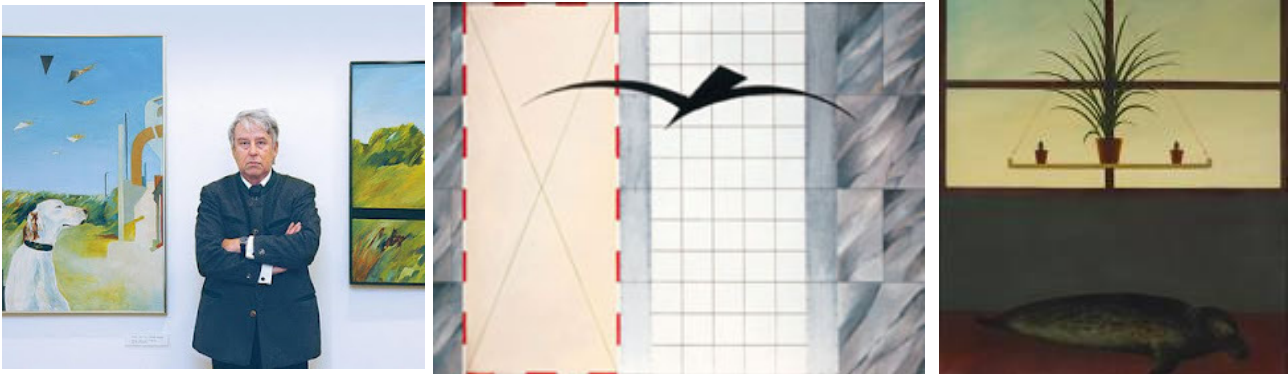

1. Neid oli kokku kuus: Punased, Valged, Rohelised, Sinised, Lillad ja Kuldsed. Valge oli neist vanim, Sinisest ja Rohelisest said hiljem poliitilised parteid. Kõigil neil oli palju fänne, näiteks keiser Caligula toetas Rohelisi. Nende liikmetest saavutas suurima kuulsuse Diocles, kes alustas Valgena, seejärel oli Roheline, siis Sinine ja lõpuks Punane. Millest/kellest on jutt?

2. Kes on see popkunstnik, kes on pildil koos oma töödega? Ta on Mare Vindi abikaasa ja Kristjan Raua preemia laureaat aastast 2000.

3. See linnuliik pesitseb Eestis paikselt väga harva, mõned pesakohad on leitud Tartu ümbruses. Siiski on ta siinmail tavaline talvituja, keda võib kohata ka linnas. Talvel on ablas marjadesöödik, kelle päevanorm ületab mitmekordselt linnu kehakaalu. Sageli tühjendab selle liigi salk pihlaka, viirpuu, kibuvitsa või kadaka täielikult. Kuna suur osast toidust jääb seedimata, siis levivad tema väljaheidete kaudu paljud taimed. Mis lind, tuntud ka kui pihlakapoiss ja kadakapüü? ↓

4. Tegu on 1977. a loodud firmaga, mis tegeleb nii autode (↵) tootmise kui ka teiste firmade, peamiselt Mercedes-Benzi, Smarti ja Maybachi, mudelite tuunimisega. Mudelit ... Rocket kasutatakse näiteks Saksamaal politseauna. Mis on selle firma nimi?

5. "Kalevipoeg" on ilmunud kümnetes keeltes, neist viimases käesoleva kuu alguses. Mis keeles ja kuidas kõlab selles meie rahvuseepose nimi? Pealkirjast pool on jäänud algseks, teise poole meenutamisel on abiks vastava maa üks suurim jõgi. 1+ 1 küsimus!

- 6.** Tema varjunimi Eesti Noorte Malevas oli Mart Kraav ning selle organisatsiooni asutamise ja selles tegutsemise eest mõisteti talle 1957. a 5 aastat vabadusekaotust, mida kandis Mordvas. Vabanes 1960. a, aga saadeti kaks aastat hiljem Eesti Rahvuslaste Liitu kuulumise eest 5,5 aastaks range režiimiga parandusliku töö kolooniasse, kust vabanes 1967. a. Kolmandat korda panni kinni 10 aastaks koos asumiseleasaatmisega 5 aastaks. Kellest jutt?
- 7.** Kaubamärgina registreeritakse üksikut värvi, helitooni või lõhna ülimalt harva. Soomes on siiski kaks värvitooni, mille ainuõigus on kindlate kaubamärkide toodetel. Nimetage need kaks kaubamärki! Juhuslikult algavad nende nimed sama tähega. 1 õige = 1 punkt.
- 8.** Sellise ühendi molekul koosneb kovalentsete sidemetega seotud korduvatest struktuuriühikutest – elementaarlülidest. Nimetuse võib kreeka keelest tõlkida kui "mitmeosaline". Tavaliselt ongi ahelas üle saja elementaarlüli. Molaarmass on kaugelt üle tuhande ning võib ulatuda sadadesse tuhandetesse. Sedalaadi ühendite kogum moodustab kaaluliselt kõige suurema osa elusloodusest. Mis ühendid?
- 9.** See standardne mänguvahend on enamasti 1 toll paks, 3-tollise läbimõõduga ja 6 untsi raske püstsilinder. Noortevõistlusel on mänguvahendid sinised ning 4 untsi rasked. Trennis kasutatakse lillakaspunaseid ja 10 untsi raskeid vahendeid ning eriti raskeid terasest esemeid kaaluga 900 g. Peamised tootjad on Kanada, Venemaa, Hiina, Tšehhi ja Slovakkia. Mis mänguvahend?
- 10.** Teatavasti kirjutas "Pisuhänna" Tiit Piibeleht, mitte Ludvig Sander. ETV-s jooksnud telelavastuses "Pisuhänd" mainitakse veel ühte Piibelehe kirjutatud raamatut, mida Laura (Piibelehe tulevane abikaasa) on "koguni kaks korda" lugenud, kusjuures Laura "ei loe mitte iga raamatut kaks korda". Mis oli selle raamatu nimi? Sama sõna esineb veel vähemalt ühes tuntud teoses – algselt oli "Katharina Knie" Carl Zuckmeyeri kirjutatud rahvalik komöödia, mida autor ise hellitavalt kutsus "...tükiks". Etendust mängitakse Saksamaa eri paigus tänaseni, sellest on kaks mängufilmi ja muusikal. 1995. a lavastus "... lugu" Ugalas.

11. Küsitav mees tähistas veebruaris 80. sünnipäeva. 2003. a kirjutati küsitava kohta järgmist: "Võib öelda, et ... on Eesti kõige edukamaid kirjanikke. Mehe teoseid ilmub aastas vähemalt paar nimetust, kusjuures isegi kordustrükkide tiraaž on hiiglaslik – 10 000 eksemplari või üle selle. Siiski tarbib enamik lugejaid tema raamatuid väga pika hambaga." 1986. a võitis küsitav koos Enn Nurgaga NSVL-i 4.–5. klassi matemaatikaõpikute konkursi ning nende õpik võeti kasutusele kogu NSVL-is. Kui just mitte kõik, siis kindlasti enamik saalis istujatest on koolipõlves tema õpikute järgi matemaatikat õpinud. Kes? →

12. Mis nime kannab kõrvalpildil olev rahulolematu seltskond? ←

13. Nimetage 3 meest, kes on mürd-
maasuusutamise FIS Otepää MK etapil
rohkem kui ühe korra seisnud pje-
detaali ülemisel astmel! 2 õiget = 1 punkt.

14. Puuvili (↓) pärineb troopilisest Ameerikast, kus neid on kultuur-
taimena kasvatatud 2000 aastat. XVI sajandil viisid maadeavastajad
taime Indiasse ja Filipiinidele, kust see levis ka teistele troopilistele ja
subtroopilistele aladele. Vili on rohekaskollane pirnikujuline või ovaal-
ne marivili, mis kaalub sordist olenevalt 150–400 g ja sisaldab väga pal-
ju C-vitamiini. Eugenoolist põhjustatud meeldiv aroom on väga tugev,
küpse viljaliha magushapu maitse meenutab ühtaegu maasikat ja pirni
ning troopilisi puuvilju. Mis taimeperekond (*Psidium*)?

15. Selles linnas elas 2006. a seisuga üle 2,6 miljoni elaniku. Pilvelõhkuja "... 101" (parempoolne
pilt) oli 2004–07 maailma kõrgeim hoone, kus asuvad väidetavalt maailma kõige kõrgemal paik-
nevad korallimuuseum ja -pood. Linna läheduses asuvad kuumaveeallikad. 2011. a toimusid küsi-
tavas linnas koolinoortele Rahvusvaheline Bioloogia Olümpiaad ning kuni 12-aastaste noorte
maailmameistrivõistlused pesapallis. Linnas asub riigi kunagise juhi memoriaalkompleks (vasak-
poolne pilt). Mis linn? ↑

16. Nimetage fotol kujutatud looduskaitseobjekt Pühalepa vallas! Nime on see saanud Tartu ülikoolis õppinud ja Raadile maetud akadeemiku järgi (1803–85), kes tõestas, et rändrahnud on Eestisse toonud mandrijää Soomest.

17. Helilooja?

18. Küsime nimekaimudest isa ja poega, Venemaa jalgpallitegelasi. Möödunud aasta 8. novembril Alzheimeri tõve tagajärjel surnud isa mängis kogu karjääri Moskva Torpeedos, kus moodustas koos legendaarse Eduard Streltsoviga kardetud ründepaari ja lõi 287 mängus 124 väravat. "Baleriini" hüüdnime kandnud mees oli nii 1960. a EM-i kui ka 1962. a MM-i parim väravakütt. Poeg oli tuntud karm jalgpallikohtunik, kes on läinud ajalukku "Nürnbergi lahingu" kangelasena. Nimelt jagas ta 2006. a MM-i kaheksandikfinaalis Portugal-Holland rekordilised 20 hoiatuskaarti, mille seas oli 4 eemaldamist. Mis on isa ja poja perekonnanimi?

19. Jaapanisse jõudis see riistapuu XVI sajandil Hiinast, kus seda nimetati *suan-pan*. Jaapanis võeti riistapuu massilisse kasutusse nime *soroban* all. Lisaks on küsitav kandnud näiteks Euroopas nime *Mensa Pythagorea*. Praegugi valmistatakse neid Jaapanis massiliselt ja nende kasutamist õpetatakse seal 3.–4. klassis. Mis nime all tunneme seda meie?

20. Briti 6. kergristlejate eskaader saabus Tallinna alla 1918. a detsembris. Esimeseks sõjasaagiks oli kaks Nõukogude miiniristlejat, millest said Eesti sõjalaevastiku esimesed alused Vambola ja Lennuk. Jaanuari alguses liikus 6. eskaader Liepājasse, kus hakkas turvama aurulaeval Saraatov asuvat Läti Ajutist Valitsust. Soome lahe positsioonid võttis üle Briti 1. eskaader, kes jätkas nendel lahinguid novembrini. Kuninganna Elizabeth II ning Kaitseväge ülemjuhataja Tarmo Kõutsi osavõtul peeti 2006. a oktoobris Tallinnas Briti Läänemere-sõjakäigu mälestustseremoonia. Selle käigus kõneles Vabadussõja ekspert Carlisle'i krahv: "Meie Ühendkuningriigis teame Horatio Nelsonit. Eestlased teavad ... ja ...". Täida lüngad Briti 6. ja 1. eskaadri ülemate, Vabadusristi I/1 kavaleride nimega!

21. 1933. a hakkas George G. Blaisdell'i poolt asutatud firma tootma küsitavaid tarbeesemeid, esialgu peamiselt messingist, ja on neid tänaseks tootnud üle 400 miljoni. Esimese prototüübi disainis Blaisdell ise, võttes aluseks Austrias toodetud sama otstarbega riista. Põhiosas on see jäänud samasuguseks, ehkki on tehtud tuhandeid erinevaid variante, mis on muutunud kogumise objektiks ja haruldasemate hinnad ületavad 10 000 \$ (rekord on ligi 40 000 \$). Küsitava nime mõtles samuti välja Blaisdell, tuletades selle asjasse üleüldse mittepuutuvast saksakeelsest sõnast, mille kõla talle kangesti meeldis. Mida Blaisdell'i firma toodab?

22. 1992. a ja 1996. a OM kuldmedalid tennisenaiste paarismängus võitsid USA-d esindavad nõod. Kuigi nad võistlesid tähti ja triipe sisaldava lippu all, olid nad sündinud mujal. Gigi sündis 1964. a Puerto Ricos ja Mary Joe 1971. a Dominikaani Vabariigis. Gigi esindas sünnimaad 1984. a OM-il, kus tennis oli näidisala. Mary Joe võitis 1992. a lisaks pronksi üksikmängus. Mis on nende ühine perekonnanimi?

23. Küllap paljud teavad, mida tähistati mõistega *samizdat*. Selle kõrval eksisteeris ka näiteks *magnitizdat* ning Pasternaki "Doktor Živagoga" tekkis 1958. a ka nähtus, mida nimetati *tamizdat*. Mida see viimane tähendas või mis oli selle mõiste sisu? Tarvis on täpselt vastata, sest 1 punkt poolenisti õige vastuse eest võib siinkohal osutada võimalikumaks, kui paljudel muudel juhtudel.

24. Küsitav ansambel (↓) loodi 2005. a Belgias. Viljelakse *a cappella* muusikat, eelkõige *jazz'i*, *pop'i* ja *beatbox'i*. 2010. a esindati Belgiat Eurovisioonil, poolfinaalist edasi ei pääsetud, küll aga edestati Eestit. Ansambli "rütmimasinate" eest hoolitseb *beatboxing'u* 2005. a maailmameistrivõistlustel 2. koha saanud RoxorLoops. Eelmise aasta novembris–detsembris käis ansambel Eestis ning andis kontserdi ka Tartus. Mis on selle kollektiivi nimi?

25. Pildil oleva laeva nimi? →

26. Õunu kasvatatakse Eestis müügiks ligikaudu 200 000 puul. Sortidest on nende seas levinumad kaks, mida kumbagi on üle 15 000 puu. Nimetage need kaks tavalisimat õunasorti! (Sort on käesoleval juhul väga konkreetne mõiste. Üldnimetuste eest, näiteks "taliõun", punkte ei saa.) 1 õige = 1 punkt.

27. See vana Vene mahuühik – 12,3 liitrit – kehtis Eesti ametlikult aastatel 1845–1929. Oli olemas ka ühe liitri võrra suurem Tallinna ***. Mis mahuühik?

28. Pildil olev mitmekülgne filmimees on helindanud üle saja filmi. Ta oli helioperaator pea kõigi Lennart Meri dokumentaalfilmide juures (v. a "Veelinnurahvas"). Hinnatud dokumentalist, kes tegi koos Jüri Müüriga legendaarse põllumajandusdokumentaali "Künnimehe väsimus" (1981). 2004. a pälvis Neitsi Maali auhinna filmiga "Jüri - see mulk ehk mis tuul müürile". Kes? →

29. Nime küsitavale teadusvaldkonnale pakkus 1974. a välja Jaapani teadlane Norio Taniguchi. Ennustatakse, et see valdkond teeb lähitulevikus läbi sama suure arenguhüppe kui infotehnoloogia viimaste kümnendite jooksul on teinud. Kuigi esimene osa valdkonna nimetusest langeb kokku kolmel korral Albaania peaministri toolil istunud mehe perekonnanimega, tuleneb nimetus siiski kreekakeelsest sõnast, mis tähendab päkapikku või härjapõlvlast. Sellega tegeletakse ka Tartus. Teadusvaldkonnas uuritakse näiteks fullereene (nende avastamise eest anti 1996. a Nobeli keemiapremia) ja üritatakse luua isepuhastuvaid pindu. Mis on selle valdkonna nimi?

30. Küsime hetke kuumimat Põhja-Ameerika korvpalliliiga NBA kaubaartiklit, New York Knicksi elupäästjat ja Taiwani suurt lootust. Kes? →

31. Seda meetodit kasutatakse tööintervjuude läbiviimiseks, aga küsija ei tea, kas see "päriselt" ka olemas on või mõtles selle välja Kataloonia kirjanik Jordi Galceran, kelle näidendit "... meetod" on maailmas palju lavastatud. Paljukiidetud on ka Hendrik Toompere jr lavastus Draamateatris, kus teevad kaasa Margus Prangel, Jan Uuspõld, Raimo Pass ja Harriet Toompere. Näidendi põhjal tegi filmi Marcelo Piñeyro ("El método", aka "Method", 2005). Küsitavat perekonnanime kannab paljude teiste seas ka üks tuntud sportlane, kelle kauaaegne paarimees oli tema õemees. Mis perekonnanimi?

32. Pildil on Geenivaramus töötav farmakogeenetik, käimasoleva teadusaasta saadik meditsiini ja geneetika valdkonnas. Kes? →

33. Kanada koosneb 13-st haldusüksusest (sh 10 provintsi ja 3 territooriumi). Reastage need mõttes tähestiku järjekorras ning nimetage rea esimehe ja viimane! 1 õige = 1 p.

34. See Araabia Ühendemiraatide lennukompanii asutati kuningliku dekreediga 2003. a ja tähendab araabia keeles "ühendust". Firma 66 lennukit tegutsevad 82 liinil ja 2010. a lendas nendega 7,1 miljonit inimest. Viimasel kolmel aastal (2009–11) on firma saanud preemia *World Leading Airline*. Küsitav on Manchester City särgisponsor ja klubi koduliiga mängudes kannab Manchester City staadion selle firma nime. Mis lennukompanii?

35. 1955. a sõnastas Saksamaa Liitvabariigi välisministeeriumi kantsler poliitika, mis sai tuntuks temanimelise doktriinina. Selle kohaselt käsitles SLV Saksa Demokraatliku Vabariigi tunnustamist kolmandate riikide poolt "ebasõbraliku aktina" ning lubas nende riikidega katkestada diplomaatilised suhted. NSV Liidu puhul doktriin ei kehtinud, küll aga rakendati seda 1957. a Jugoslaavia ja 1963. a Kuuba suhtes. Doktriinist loobuti 1970ndate alul, mil selle asemele asus pragmaatiline *Ostpolitik*. Kelle nimeline doktriin?

36. Küsimus Tolkieni fännidele. Briti näitleja John Rhys-Davies (s. 1944) kehastab filmi "Lord of the Rings" kõigis osades teadagi päkapikk Gimlit, Gloini poega (→). Sellega tema osa filmisaagas aga ei piirdu. Küsimegi selle tegelase nime, keda Rhys-Davies veel kehastab? Vastata võib nii eesti kui inglise keeles.

37. American Airlines, lend 11 ja United Airlines, lend 175 – kuulsad lennukid, mis 11. septembril 2011. a põrutasid WTC tornidesse. Mõlemal lennul oli sama algus- ja sihtpunkt. Kust lennukid startisid ja kus pidanuks need maanduma? 1 õige linn = 1 punkt.

38. Juba mõnda aega käib ühiskonnas diskussioon valimisõiguse vanusepiiri alandamisest. Päril hääleõigusega pole alaealised ka praegu. Nimelt näeb üks 2004. aastast kehtiv seadus ette "üldkogu" institutsiooni, kuhu kutsutakse ja kus omavad hääleõigust kõik vähemalt 15-aastased ... püsielanikud. Mille üldkogu? Lünka sobib kindel geograafiline mõiste.

39. Küsitav atmosfäärinähtus kestab korraga 0,2 sekundit, kuid seda esineb praeguselgi hetkel maakeral umbes 1800 kohas. Eestis näeb seda 10–20 päeval aastas, peamiselt suvel. Üle Eesti tegutseb küsitava nähtuse vaatlejate võrgustik. Mis nähtus?

40. Kuulete võluvaid naishääli. Laul pärineb 1980. aastast ja selle venekõlalisest pealkirjast, mis kangastus lauljannale unes, on võimalik tuletada lauljanna nimi. Kes laulab?

VASTUSED

1.	Rooma kaarikusõidu võistkonnad	MA	21.	Zippo (tulemasin)	IP
2.	Andres Tolts	MS	22.	Fernandez	MS
3.	siidisaba	MS	23.	Läänes vene keeles avaldatud teos	IP
4.	Brabus	MA	24.	Witloof Bay	MA
5.	hindi keel, "Kalevputra"	JP	25.	Fram	JP
6.	Enn Tarto	IP	26.	Tellissaare, Talvenauding	JP
7.	Fazer ja Fiskars	JP	27.	pang	MS
8.	polümeerid	JP	28.	Enn Säde	MS
9.	jäähokilitter	MS	29.	nanotehnoloogia	MA
10.	"Köietantsija"	MA/JP	30.	Jeremy Lin	MS
11.	Aksel Telgmaa	MA	31.	Grönholmi meetod	IP
12.	Pussy Riot	IP	32.	Riin Tamm	JP
13.	Lukas Bauer, Eldar Rønning, Dario Cologna	IP	33.	Alberta ja Yukon	IP
14.	guajaav ehk gaaav (i. k. guava)	IP	34.	Etihad Airways	MS
15.	Taipei	MA	35.	Walter Hallstein	IP
16.	Helmerseni kivikülv	JP	36.	Puupard (Treebeard)	IP
17.	Mart Saar	JP	37.	Boston – Los Angeles	IP
18.	Valentin Ivanov	MS	38.	(püeiasustusega) väikesaared	IP
19.	abakus (arvelaua eelkäija)	MA	39.	äike (välk)	JP
20.	<i>sir</i> Edwyn Alexander-Sinclair, <i>sir</i> Walter Cowan	JP	40.	Kate Bush ("Babooshka")	MS/JP

Küsimuste autorid: Indrek Paavle (IP), Jaan Pärn (JP), Mart Abel (MS) Matis Song (MS)
 Koostanud ja toimetanud Indrek Paavle

AITÄHH!